

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН**

СУЧАСНА ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА

Методичні рекомендації з дисципліни «Сучасна торговельна політика»
для проведення практичних занять та організації самостійної роботи
студентів освітнього ступеня «Магістр»
ОП «Міжнародна економіка» та «Міжнародний бізнес»
усіх форм навчання

Методичні рекомендації з дисципліни «Сучасна торговельна політика» для проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів освітнього ступеня «Магістр» ОП «Міжнародна економіка» та «Міжнародний бізнес» (усіх форм навчання) / укл. Балабанова Н.В., Панченко В.Г. – МДУ, 2025. – 42 с.

Рецензенти:

Толпежніков Р.О., д.е.н., доцент, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин МДУ;

Ланська С.П., к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри економіки праці МДУ.

Затверджено на засіданні
Вченої ради економіко-правового факультету
протокол № 6 від 22.01.2025р.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Програма навчальної дисципліни	5
Методи навчання.....	8
Методи контролю.....	8
Методичні рекомендації до семінарських (практичних) занять	9
Теми та плани семінарських (практичних) занять.....	10
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів.....	20
Тестові завдання для контролю СРС.....	30
Контрольні питання з курсу.....	37
Рекомендовані джерела інформації.....	38

ПЕРЕДМОВА

Курс «Сучасна торговельна політика» призначено для студентів денної та заочної форм навчання ОП «Міжнародна економіка» та «Міжнародний бізнес».

Метою курсу є ознайомлення з принципами, механізмами та інструментарієм формування і реалізації торговельної політики, враховуючи світовий досвід; дослідження впливу торговельної політики на міжнародну торгівлю; вивчення особливостей регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.

Завданнями курсу «Сучасна торговельна політика» є розвинути та поглибити знання щодо:

- ✓ інституційного базису та принципів реалізації міжнародної торговельної політики;
- ✓ механізмів застосування у міжнародній практиці торговельних заходів захисту ринків, правил визначення походження товарів та стандартів;
- ✓ сучасних інструментів торговельної політики, що використовуються країнами світу;
- ✓ механізмів СОТ, зокрема вступу до організації, врегулювання торгових суперечок, огляду торговельної політики;
- ✓ особливостей реалізації торговельної політики в Україні.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати:

- загальні тенденції, закономірності, характерні риси торговельної політики;
- основні види та економічні наслідки торгівельної політики країн;
- інструменти державного регулювання експортно-імпортних операцій та їх вплив на національну економіку;
- заходи захисту національного ринку та вразливих секторів економіки;
- можливості міжнародних організації в регулювання торгівельних конфліктів;
- цілі та інструменти торгівельних війн;
- наслідки застосування стратегій імпортозаміщення та експорто-орієнтування;

вміти:

- визначати доцільні інструменти торгівельної політики країни відповідно до її цілей;
- обґрунтовувати доцільність застосування митних тарифів, вступу до інтеграційних об'єднань (зон вільної торгівлі, митних союзів та ін.);
- оцінювати вплив інструментів тарифного та нетарифного регулювання на міжнародну торгівлю;
- пояснювати наслідки впровадження інструментів зовнішньоторговельної політики на економічне зростання країни;
- пояснювати процеси і тенденції, що спостерігаються у зовнішньоторговельній політиці країн світу, зокрема України.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНІ МОДУЛІ ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ І ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Тема 1. Торгівля в системі міжнародних торговельних відносин

Зміст лекції: Міжнародна торгівля в системі міжнародних економічних відносин, її сутність та визначення. Генезис системи міжнародної торгівлі. Етапи розвитку міжнародної торгівлі. Показники розвитку міжнародної торгівлі. Сфери застосування показників розвитку міжнародної торгівлі: глобальні оцінки, аналіз розвитку зовнішньої торгівлі країни. Географічна структура міжнародної торгівлі. Товарна структура міжнародної торгівлі. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Кон'юнктура світових товарних ринків.

Ключові терміни та поняття: міжнародна торгівля, етапи розвитку міжнародної торгівлі, показники розвитку міжнародної торгівлі, теорії міжнародної торгівлі.

Тема 2. Сучасні умови та середовище реалізації зовнішньої торговельної політики.

Зміст лекції: Сучасні умови формування та реалізації торговельної політики країнами світу. Транснаціоналізація глобальних економічних процесів. Інституційна система регулювання торговельних потоків на глобальному рівні. Вплив процесів глобалізації на міжнародну торговельну політику. Цифровізація світової торгівлі. Торговельні війни.

Ключові терміни та поняття: глобалізація, транснаціоналізація, цифровізація світової торгівлі.

Тема 3. Напрями формування та реалізації торговельної політики.

Зміст лекції: Сутність торговельної політики. Формування системи регулювання міжнародних торговельних відносин. Корпоративний, національний, міждержавний та глобальний рівень регулювання міжнародних торговельних відносин. Інструменти регулювання міжнародної торгівлі за різними рівнями. Типи зовнішньо-торговельної політики. Протекціонізм, неопротекціонізм, вільна торгівля. Аргументи на користь вільної торгівлі. Аргументи на користь політики протекціонізму. Експортна політика. Імпортна політика. Методи та інструменти торговельної політики. Тарифні інструменти зовнішньоторговельної політики. Аргументи за і проти використання митних тарифів. Нетарифні механізми реалізації торговельної політики. Суть, види нетарифних бар'єрів. Умови торгівлі.

Ключові терміни та поняття: торговельна політика, протекціонізм, неопротекціонізм, вільна торгівля, інструменти зовнішньоторговельної політики.

Тема 4. Інструменти аналізу, моделювання та прогнозування міжнародних торговельних відносин.

Зміст лекції: Методичні підходи до аналізу ефективності зовнішньоторговельної політики країни. Економічні методи аналізу міжнародних торговельних відносин. Ефективність зовнішньоторговельної діяльності суб'єктів міжнародних торговельних відносин. Оцінка ефективності митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Оцінка впливу нетарифних заходів на ефективність регулювання зовнішньої торгівлі.

Ключові терміни та поняття: ефективність торговельної політики, умови торгівлі, аналіз міжнародних торговельних відносин

Тема 5. Торговельні конфлікти, суперечки та торговельні війни.

Зміст лекції: Поняття «торгова війна», «торговельний конфлікт», «торговельна суперечка». Причини виникнення торговельних конфліктів, суперечок та торговельних війн. Способи ведення торговельних конфліктів. Процедура врегулювання торговельних конфліктів, суперечок та торговельних війн.

Ключові терміни та поняття: торговельна війна, торговельний конфлікт, торговельна суперечка.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇНАМИ СВІТУ

Тема 6. Торговельна політика та зовнішня торгівля Європейського Союзу.

Зміст лекції: Історичне становлення євроінтеграційних процесів. Роль ЄС в сучасному світі. Інтеграційні кроки в ЄС. Принципи формування спільної європейської торговельної політики. Внутрішній ринок ЄС. Регулювання експорту та імпорту товарів ЄС. Інструменти торговельної політики Союзу на товарних ринках. Європейська політика в сфері стандартизації та сертифікації. Система торговельних преференцій ЄС. Секторальна специфіка спільної торговельної політики ЄС. Торговельна політика ЄС щодо України.

Ключові терміни та поняття: Європейський Союз, торговельна політика, єдиний митний тариф, спільний ринок, торговельні преференції, регіональні торговельні угоди.

Тема 7. Торговельна політика та зовнішня торгівля США.

Зміст лекції: Роль та економічні позиції США в сучасному світі. Фактори глобального торговельного лідерства США. Конкурентоспроможність США на світових ринках. Структура зовнішньої торгівлі. Дефіцит торговельного балансу США. Інституційна структура регулювання зовнішньої торгівлі. Інструменти торговельної політики США на товарних ринках. Просування торговельної політики і національних інтересів США на світовому ринку. Торговельні преференції до третіх країн. США та міжнародні інституції. Вплив США на багатосторонню торговельну систему. Участь США у торговельних війнах.

Ключові терміни та поняття: США, торговельна політика, торговельний баланс, структура зовнішньої торгівлі США, торговельні війни.

Тема 8. Особливості зовнішньоторговельної політики Китаю.

Зміст лекції: Економічні позиції та конкурентоспроможність Китаю в сучасному світі. Фактори економічного зростання. Динаміка та структура зовнішньої торгівлі. Напрями стратегії зовнішньої торгівлі Китаю. Політика зовнішньоекономічної відкритості. Роль держави в регулюванні зовнішньої торгівлі. Інструменти реалізації зовнішньої торговельної політики Китаю. Механізми стимулювання експорту китайської продукції. Політика імпортозаміщення. Політика внутрішньої підтримки та субсидування. Америко-китайська торговельна конфронтація. Програма «Зроблено в Китаї - 2025». Китайська політика щодо іноземного інвестування. Китай

та СОТ. Ініціатива глобального розвитку. Тенденції розвитку україно-китайських торговельних відносин.

Ключові терміни та поняття: політика зовнішньоекономічної відкритості, державна політика, стимулювання експорту, внутрішні субсидії, політика імпортозаміщення.

Тема 9. Сучасна торговельна політика України.

Зміст лекції: Україна в системі міжнародних економічних відносин. Особливості розвитку зовнішньоторговельного сектора національної економіки України. Інституційні та правові основи реалізації зовнішньоторговельної політики країни. Модель зовнішньоторговельної політики України. Роль держави у формуванні та реалізації зовнішньоторговельної політики. Експортна конкурентоспроможність та джерела економічного зростання України. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Стратегічні торговельні партнери країни. Торговельні відносини з країнами ЄС. Українська практика використання нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Розвиток системи технічного регулювання України в контексті ЗВТ з ЄС. Угоди щодо вільної торгівлі. Співробітництво України з міжнародними торговельними інституціями.

Ключові терміни та поняття: національна експортна конкурентоспроможність, зона вільної торгівлі, нетарифне регулювання, тарифне регулювання.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання курсу «Сучасна торговельна політика» застосовуються різні методи навчання:

1. Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Вони зосереджуються на двох-трьох ключових аспектах теми, підкреслюючи основні висновки. Система запитань під час лекції активізує мислення студентів, спонукаючи їх до пошуку правильних відповідей.

2. Робота в малих групах використовується під час семінарських і практичних занять для активізації студентів. Такі групи створюють сприятливе середовище для обміну знаннями, дозволяючи кожному учаснику доповнювати інших своїми навичками. Цей метод сприяє розвитку особистісних якостей і комунікативних навичок.

3. Семінари-дискусії передбачають обговорення теми, що сприяє розвитку критичного мислення, формуванню переконань і навичок аргументованого висловлення думок, а також вмінню аналізувати та оцінювати позиції інших учасників.

4. Мозковий штурм – це метод оперативного генерування ідей у стислі терміни. Він полягає у висловленні максимальної кількості пропозицій за короткий час із подальшим їх обговоренням та відбором найефективніших.

5. Презентації передбачають публічні виступи студентів, під час яких вони представляють результати своїх досліджень або розв'язання конкретних завдань, обмінюючись досвідом із колегами.

6. Кейс-метод (аналіз конкретних ситуацій) наближає навчальний процес до реальних умов професійної діяльності. Він передбачає розгляд виробничих, управлінських або проблемних ситуацій для формування практичних навичок ухвалення рішень.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять, готуючись до семінарських занять, самостійно працюючи з літературою та виконуючи індивідуальні завдання. Система оцінювання знань, умінь і навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять згідно з програмою навчальної дисципліни «Сучасна торговельна політика» (лекційні та семінарські заняття, самостійна робота та виконання індивідуальних завдань).

Перевірка й оцінювання знань студентів проводиться у таких формах:

- оцінювання знань студента під час проведення контролю підготовленості студентів до семінарських занять;
- оцінювання виконання завдань для самостійної роботи;
- оцінювання виступів з доповіддю, презентацією (ІНДЗ);
- проведення проміжного контролю (тестування);
- проведення підсумкового контролю (тестування).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття носять практичний характер, спрямовані на поглиблення вивчення теоретичного матеріалу та отримання практичних навичок стосовно сучасних методів і моделей формування та реалізації національної торговельної політики.

Їх мета – підвищення пізнавальної активності студентів і їх інтелектуального рівня у процесі обговорення проблемних питань теми семінару та дискусій, створення умов для формування у них наукового світогляду, вміння висловлювати власні думки та судження й аргументовано на науковій основі відстоювати їх, а також мають сприяти розвитку логічного мислення, систематизації наукових знань та підвищенню загальнокультурного та професійного рівня студентів.

Цілі практичних занять:

закріпити та поглибити знання з теоретичного матеріалу курсу;
набути умінь і навичок застосовувати теоретичні положення курсу для розв'язання конкретних навчальних задач з проекцією на перспективу;
розвинути ці уміння та навички для розв'язання практичних задач їх майбутньої професійної діяльності.

Якісна підготовка до заняття передбачає:

- 1) ознайомлення студентів з планами та питаннями семінару;
- 2) опрацювання конспектів лекцій, підручників, навчальних посібників, монографій, статей у періодичних виданнях та електронних джерел;
- 3) обмірковування відповідей на дискусійні питання та проблемних ситуацій.
- 4) підготовку запитань для викладача, які б дозволили поглибити знання студентів з теми, що виноситься на семінар.

До основних форм контролю рівня опрацювання теоретичного та практичного матеріалу на семінарі є:

тестове опитування;
виступи, мета яких перевірити рівень засвоєння студентом теоретичного матеріалу;
участь у дискусіях повинна показати не тільки ступінь засвоєння теоретичного матеріалу, але й уміння студентом логічно мислити, застосовувати набуті теоретичні знання до практичних ситуацій, а також засвідчує загальну обізнаність студента із проблемної тематики;

доповіді – є важливим доповнюючим і поглиблюючим елементом самостійної підготовки студента, який оцінюється залежно від повноти розкриття теми та наповнення сучасною інформацією;

виконання індивідуальних науково-дослідних завдань – спрямоване на закріплення студентом теоретичних і практичних знань, отриманих з конкретної теми, вміле їх застосування для науково-пошукової роботи і реалізації творчих здібностей з метою досягнення мети ІНДЗ.

ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

ТЕМА. ТОРГІВЛЯ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Питання до обговорення:

1. Сутність міжнародної торгівлі й основні підходи до неї.
2. Особливості розвитку міжнародної торгівлі на сучасному етапі.
3. Товарна та географічна структура сучасної міжнародної торгівлі товарами та послугами.
4. Кон'юнктура світових товарних ринків.
5. Перспективи розвитку міжнародних торговельних відносин.

Індивідуальне завдання: Сучасна структура міжнародної торгівлі

Зміст завдання:

1. На основі аналізу статистичної інформації міжнародних організацій (СОТ, ЮНКТАД) здійснити оцінку позицій країн (за вибором) у світовій торгівлі.
2. Розрахувати показники експортної та імпоротної квот для обраної країни у динаміці та зробити висновки щодо змін.

Рекомендована література:

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі / І. Бураковський. - К. : Основи, 2010. - 242 с.
2. Козак Ю. Г., Логвінова Н. С., Барановська М. І. та ін. Міжнародна торгівля. 4-те вид. перероб. та доп. Підручник. / За ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С., Барановської М. І. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 512 с. URL: <https://library.nusta.edu.ua/depository/%D0%9E%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/%D0%9C%D0%86%D0%96%20%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%93.pdf>
3. Міжнародна торговельна діяльність: підручник. /В.В. Рокоча, Н.М. Літвін, В.Г. Алькема, К.В. Ковтонюк, Г.П. Оласюк, О.І. Горбачук, Б.М. Одягайло, В.І. Терехов, Дмітрієва Н.О. – К.: ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», 2018. – 698 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/pidruchniki/rokocha_0004.pdf
4. Офіційний сайт Unctad. URL: <https://unctad.org/topic/investment/worldinvestment-report>
5. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org/>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2

ТЕМА. СУЧАСНІ УМОВИ ТА СЕРЕДОВИЩЕ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Питання до обговорення:

1. Сучасні умови формування та реалізації торговельної політики країнами світу.
2. Транснаціоналізація глобальних економічних процесів.

3. Вплив процесів глобалізації на міжнародну торговельну політику.
4. Цифровізація світової торгівлі.
5. Торговельні війни та їх вплив на міжнародну торгівлю.

Індивідуальне завдання: Соціально-економічні наслідки глобалізації світового господарства

Зміст завдання:

1. Обґрунтувати позитивні та негативні наслідки глобалізації для обраної країни, зокрема у зовнішньоторговельній сфері.

Рекомендована література:

3. Yatsenko, O. M., Nitsenko, V. S., Mardani, A., & Tananaiko, T. S. (2018). ВПЛИВ Вплив глобальних ризиків на світове торговельно-економічне середовище. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(27), 435–444. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i27.154279>. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/1587>
4. Атаманчук З.А., Макогін З.Я. Глобалізація світових ринків товарів та послуг. URL: <https://r.donnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1667>
5. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О.Г.Білорус, Д.Г.Лук'яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О.Г.Білорус. – К.: КНЕУ, 2002. – 789 с.
6. Глобальна економіка: підручник / за ред. Д.Антонюка, І. Бабець, А.Мокія. – Запоріжжя: ФОП Мокшанов В.В., 2017. – 612 с.
7. Осіпова Л. Вплив глобалізації на сучасні економічні моделі: нові виклики та можливості. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4590>
8. Глобальні виміри неопротекціонізму: теорія і практика: монографія / В. Г. Панченко. – К.: Аграр Медіа Груп, 2018, – 618 с.
9. 50 відтінків самолегітимізації від економічного націоналізму до економічного патріотизму / В. Г. Панченко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2018. – 282 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3.

ТЕМА. НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Питання до обговорення:

1. Система регулювання міжнародних торговельних відносин.
2. Сутність торговельної політики. Типи зовнішньо-торговельної політики.
3. Експортна та імпортна політики.
4. Методи та інструменти торговельної політики.
5. Аргументи за і проти використання митних тарифів.
6. Нетарифні механізми реалізації торговельної політики.
7. Критерії вибору торговельної політики.

Індивідуальне завдання: Стандарти та технічні бар'єри у міжнародній торгівлі

Зміст завдання:

1. Навести приклади використання технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі.
2. Навести приклади використання санітарних і фітосанітарних заходів зарубіжними країнами.
3. Навести приклади застосування технічних бар'єрів, санітарних і фітосанітарних заходів в Україні.

Рекомендована література:

1. Глобальні виміри неопротекціонізму: теорія і практика: монографія / В. Г. Панченко. – К.: Аграр Медіа Груп, 2018, – 618 с.
2. Гужва І.Ю. Актуалітети зовнішньоторговельної політики України: монографія. – К.: Національна академія управління, 2017. – 298 с. URL: <https://nam.kyiv.ua/files/publications/monograf-0711.pdf>
3. Давиденко Г.В. Інструменти стандартизації в системі міжнародної торгівлі України. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/38551>
4. Москалик Р. Торговельна політика : Навчальний посібник (електронне видання). – Л: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 61 с.
5. Офіційний сайт Global Trade Alert URL: <https://www.globaltradealert.org/about>
6. Рокоча В.В. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В.В. Рокоча, В.Г. Алькема. В.І. Терехов, Б.М. Одягайло [та ін.], за наук. ред. В.В. Рокочої. - К.: Університет економіки та права «КРОК», 2018. - 698 с.
7. Сучасні теорії і концептуальні основи міжнародних відносин. URL: <http://www.ruthenia.info/txt/drgluck/irteo /9T3.html.>
8. Торговельна політика та комерційна дипломатія: тестові й аналітичні завдання :навч.-мотод. посібник / укл.: Т.В. Марченко. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 96 с.
9. Циганкова Т. М. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія. Київ: КНЕУ, 2003. - 660 с.
10. 50 відтінків самолегітимізації від економічного націоналізму до економічного патріотизму / В. Г. Панченко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2018. – 282 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4.

ТЕМА. ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІЗУ, МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Питання до обговорення:

1. Підходи до аналізу ефективності зовнішньоторговельної політики країни.
2. Економічні методи аналізу міжнародних торговельних відносин.
3. Оцінка ефективності митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі.
4. Оцінка впливу нетарифних заходів на ефективність регулювання зовнішньої торгівлі.

Практичне завдання: Митне регулювання міжнародної торгівлі

Зміст завдання:

1. Визначте економічні ефекти для виробників, споживачів, державного бюджету та країни в цілому від запровадження імпортного тарифного мита у розмірі 25 грн. за од. товару, якщо при цьому ціна на внутрішньому ринку країни перевищує світову ціну на 50 грн., споживання зменшується з 10 до 8 тис. штук на рік, вітчизняне виробництво зростає з 3 до 6 тис. штук на рік.

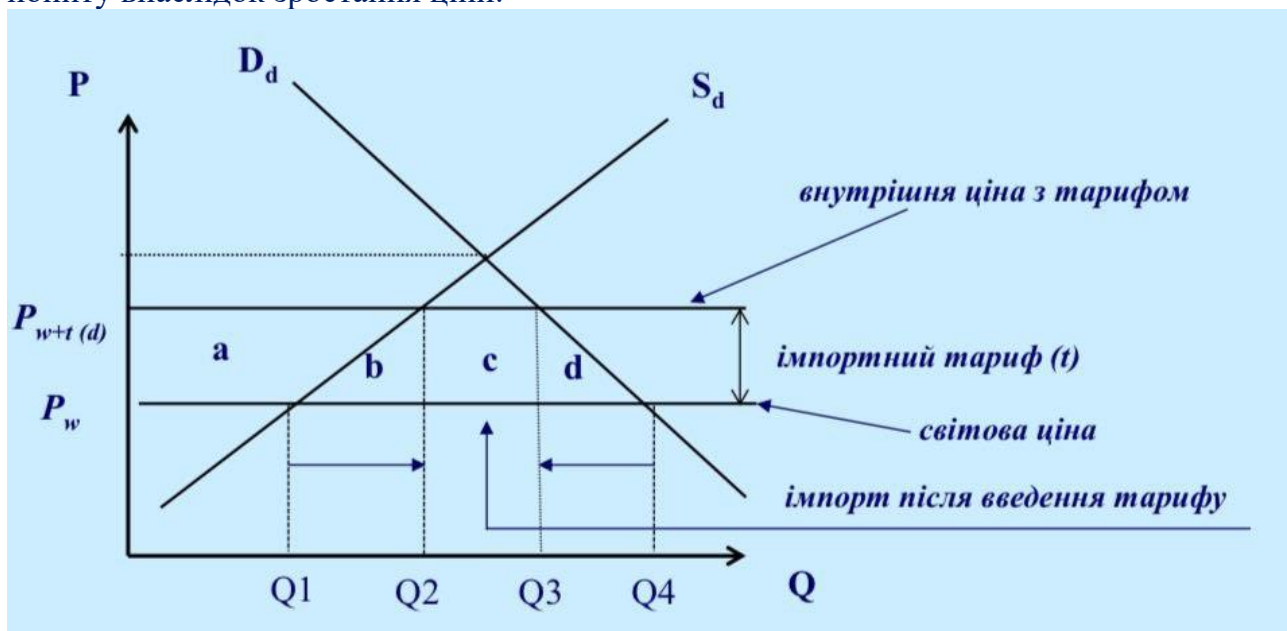
2. Припустімо, що в умовах вільної торгівлі ціна на пшеницю на внутрішньому ринку становить 250 дол. США за 1 тонну, з яких 150 дол. США припадають на матеріальні витрати, такі як насіння, добрива та обробка, а решта 100 дол. США є доданою вартістю, сформованою під час виробництва пшениці. З метою захисту внутрішнього ринку країна вводить тариф, відповідно до якого ставки мита на різні товари неоднакові. Імпорт пшениці обкладається митом у розмірі 15%, а ставка мита на імпортовані компоненти матеріальних витрат для виробництва пшениці складає 8%. Який буде фактичний ступінь захисту виробників пшениці?

Пояснення:

Якщо країна імпортує певний товар, це означає, що його світова ціна (P_w) є нижчою за рівноважну ціну на внутрішньому ринку. Запровадження митного тарифу сприяє захисту національних виробників, проте створює втрати для споживачів, оскільки вони змушені платити вищу ціну через зростання вартості імпорту.

За умов вільної торгівлі внутрішня ціна товару (P_d) наближається до світової (P_w), а нестача продукції компенсується імпортом. Однак після запровадження тарифу ціна на внутрішньому ринку зростає на величину митного збору, хоча вона не може перевищити рівноважну внутрішню ціну – інакше імпорт припиниться. Основні наслідки введення мита:

- внутрішня ціна підвищується з P_w до P_d ;
- обсяг товару, який постачають національні виробники, зростає з Q_s до Q_s' ;
- внутрішнє споживання скорочується з Q_d до Q_d' ;
- імпорт зменшується через розширення внутрішнього виробництва, залучення менш ефективних підприємств із високими граничними витратами та скорочення попиту внаслідок зростання ціни.

Аналізуючи наслідки введення митного тарифу, варто звернути увагу на розподіл економічних вигод і втрат серед різних учасників ринку. Від мита виграють національні виробники та уряд. Зростання внутрішніх цін і збільшення продажів

вітчизняної продукції веде до підвищення виробничого надлишку на величину трапеції (площа a). Оскільки місцеві виробники не сплачують митний збір, вони можуть продовжувати виробництво навіть із вищими граничними витратами, ніж на світовому ринку. Таким чином, тариф захищає їх від конкуренції з іноземними постачальниками.

Уряд отримує дохід від кожної одиниці імпортованої продукції у розмірі митного тарифу (t), а загальний бюджетний дохід дорівнює площі прямокутника (площа c). Водночас надмірно високий тариф може звести цей дохід нанівець, якщо імпорт припиниться.

Втрати від введення тарифу несуть споживачі, оскільки їхній надлишок зменшується на величину, рівну площі ($a + b + c + d$). Ці втрати складаються з двох основних складових: зменшення споживчого надлишку через підвищення цін та скорочення споживання через обмеження імпорту. Збільшення внутрішнього виробництва не компенсує втрати від скорочення імпорту, тому споживачі змушені купувати менше як імпортних, так і вітчизняних товарів через вищі ціни.

Чисті втрати споживачів, що виникають через введення тарифу, представлені площею ($b + d$) і не перерозподіляються на користь інших учасників ринку. Вони є чистими економічними втратами (deadweight loss), які зменшують загальний добробут країни.

Чисті втрати від запровадження митного тарифу можна розглядати як своєрідну “ціну”, яку суспільство сплачує за спотворення цінових пропорцій, що існували в умовах вільної торгівлі. Загалом, ці втрати виражають зниження ефективності через зростання виробничих витрат при збільшенні обсягів випуску з Q_s до Q_s' .

Зменшення споживчого надлишку (площа d) змушує споживачів переключати попит на альтернативні товари, які приносять менше задоволення за кожную витрачену грошову одиницю. При цьому вигравш виробників від введення тарифу не компенсує втрат споживачів. Чим сильніший вплив тарифу на зростання цін і рівень інфляції, тим значнішими будуть ці втрати. Наслідки введення мита можна підсумувати так:

- втрати споживачів – ($a + b + c + d$);
- вигравш виробників – (a);
- вигравш держави – (c).

Аналіз показує, що митний тариф перерозподіляє доходи від споживачів на користь державного бюджету та національних виробників в імпортозаміщувальних галузях. Проте сукупний вигравш виробників і держави ($a + c$) менший за втрати споживачів ($a + b + c + d$), що веде до чистих втрат суспільного добробуту, рівних ($b + d$).

Причини виникнення чистих втрат:

1. Споживачі змушені скорочувати споживання товару через його подорожчання.
2. Розподіл ресурсів стає менш ефективним, оскільки внутрішнє виробництво розширюється за рахунок малопродуктивних підприємств із високими витратами.

Кожен із секторів ($a + b + c + d$) має економічний зміст:

- Сектор (c) відображає фіскальний ефект (revenue effect) – передання частини споживчого надлишку уряду у вигляді тарифних надходжень. Фіскальний дохід дорівнює добутку кількості імпортованих товарів на ставку тарифу: $(Q_d' - Q_s') \times t$. Деякі економісти вважають, що цей дохід можна спрямувати на державні потреби, що частково компенсує втрати.

- Сектор (a) є ефектом перерозподілу (redistribution effect), коли частина надлишку споживачів переходить до національних виробників. Це відбувається через зростання цін, які сплачують споживачі, та збільшення прибутку виробників.

Чисті втрати суспільства зосереджені в областях (b) і (d):

- Область (b) представляє виробничий ефект (production effect) – скорочення добробуту через заміщення дешевої імпоротної продукції дорожчою вітчизняною. Це веде до неефективного розподілу ресурсів: внутрішнє виробництво розширюється, хоча його граничні витрати перевищують світові.

- Область (d) відображає споживчий ефект (consumption effect) – скорочення загального рівня споживання через зростання цін.

Таким чином, запровадження митного тарифу не лише змінює ринкову рівновагу, а й призводить до чистих економічних втрат через неефективний розподіл ресурсів і скорочення споживання.

Площа трикутника (b) відображає чисті втрати від введення тарифу (deadweight loss), тобто зменшення споживчого надлишку, який не компенсується жодному з економічних агентів країни, що запровадила митний збір. Виробництво товарів національними підприємствами в обсязі від Q_s до Q_s' супроводжується вищими альтернативними витратами порівняно з випуском аналогічної продукції за кордоном.

Сектор (d) також є чистими втратами для малої країни, оскільки відображає зниження добробуту через вимушене скорочення споживання. Споживачі були б готові заплатити за додаткові одиниці товару в діапазоні цін між P_w і P_d , аби повністю задовольнити свій попит. Однак тариф унеможлиблює це, що призводить до скорочення внутрішнього споживання. Цей процес називається споживчим ефектом (consumption effect), оскільки він зменшує споживчий надлишок: покупці не можуть придбати товар у кількості від Q_d до Q_d' за ціною P_d . На відрізок $Q_d - Q_d'$ споживачі змушені платити ціну, що визначається висотою кривої попиту D , яка перевищує реальну вартість імпорту товару (відповідну висоті кривої пропозиції імпортного товару).

Згідно з принципом ефективності, споживання товару має продовжуватися доти, доки гранична корисність останньої придбаної одиниці не зрівняється з граничними витратами її виробництва. Введення тарифу на продукцію певної галузі забезпечує захист не лише для підприємств цієї галузі, а й для виробників сировини та матеріалів, що її постачають. Об'єктивна оцінка рівня такого захисту вимагає врахування технологічних зв'язків між галузями. Це означає, що тарифний захист однієї галузі одночасно підтримує і пов'язані з нею виробництва. Унаслідок цього фактичний рівень митного захисту може суттєво відрізнятися від номінального тарифу, встановленого на імпортні товари-конкуренти.

Фактичний рівень захисного тарифу в галузі – величина (у відсотках) на яку зростає створена в цій галузі додана вартість в результаті функціонування всієї тарифної системи. Якщо кінцева продукція захищена більш високим митом, ніж проміжна продукція, то фактичний рівень тарифу перебільшить його номінальний рівень. Фактичний рівень митного захисту розраховується за формулою:

$$Te = (T_n - A * T_{im}) / (1 - A)$$

T_n – номінальний рівень мита на імпорт кінцевого продукту;

T_{im} – номінальний рівень мита на компоненти матеріальних витрат;

A – частка вартості імпортних компонентів матеріальних витрат у ціні кінцевого продукту за відсутністю митного тарифу.

Рекомендована література:

1. Гринькевич О.С., Вдовин М.Л., Марець О.Р. Митна статистика зовнішньої торгівлі. Навч. посібник. Київ: Алерта. 2015. 238 с.
2. Захарова О.В. Міжнародна економічна статистика: навчальний посібник /О.В. Захарова. - Маріуполь: МДУ, 2014. 148с. Електронний ресурс. - [Режим доступу]: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/441/1/zakharova_mizhnar_ekonom_s_tatystyka.pdf
3. Захарова О.В. Особистості застосування гравітаційних моделей в аналізі міжнародного торговельного співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2014. Вип. 8. С. 145-152.
4. Захарова О.В. Особливості оцінки рівня інтеграційної взаємодії країн та регіонів світу. Вісник МДУ. Серія: Економіка. Маріуполь: МДУ, 2015. Вип. 10. С. 95-103.
5. Міжнародна статистика : навчальний посібник / О. С. Корепанов, В. М. Соболев, Т. Г. Чала та ін.; за ред. В. М. Соболева, Т. Г. Чалої. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 444 с. <http://surl.li/mvrcmi>
6. Руська Р. В., Іващук О. Т. Навчальний посібник «Методи економіко-статистичних досліджень»: Тернопіль: Тайп, 2014. 190 с. <http://surl.li/hnwblz>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5.

ТЕМА. ТОРГІВЕЛЬНІ КОНФЛІКТИ, СУПЕРЕЧКИ ТА ТОРГІВЕЛЬНІ ВІЙНИ

Питання до обговорення:

1. Сутність торговельних війн та причини виникнення.
2. Особливості ведення торговельних конфліктів.
3. Процедура врегулювання торговельних конфліктів, суперечок та торговельних війн.
4. Торговельні війни та конфлікти на сучасному етапі.

Індивідуальне завдання: Торговельні війни та їх вплив на систему міжнародних економічних відносин

Зміст завдання:

1. Знайти у засобах масової інформації три приклади ведення торговельної війни, охарактеризувати причини конфліктів та способи їх вирішення.
2. Проаналізувати вибрані ситуації з точки зору їх впливу на систему міжнародних економічних відносин. Окреслити наслідки для економік країн-учасниць конфліктів.
3. Завдання виконати у вигляді презентації (10 слайдів).

Рекомендована література:

1. Безрукова, Н.В., Василенко М.В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки. Електронний журнал «Ефективна економіка». №6. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4153>
2. Дуляба Н.І., Паліса А.Я., Дуляба О.Б. Проблеми розвитку зовнішньої торгівлі України в умовах вітчизняних та світових соціально-економічних викликів. Електронний журнал «Економіка та суспільство». Випуск №56. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-149>

3. Зварич Р. Індукція торгової війни. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/17197/1/173-174.pdf>
4. Калюжна Н. Детермінанти зовнішньоторговельних конфліктів. Журнал «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право». 2019. № 2. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/616488.pdf>
5. Лук'яненко І.О. Причини та динаміка торгівельної війни між Китаєм та США. Вісімдесяти економіко-правові дискусії. Тернопіль. 2023. С.13-19.
6. Македон, В., & Лошак, В. Міжнародні торговельні війни та їх вплив на макроекономічні системи країн світу. Підприємництво та інновації, 2024. (30), С.95-101. <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/639/621> (дата звернення: 26.05.2024).
7. Перелік торговельних конфліктів в рамках СОТ у період з 1995 р. по теперішній час 2019 р.: URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/dispu_settl_1995_2018_e.pdf
8. Серпухов М. Ю., Мазоренко О. В. Систематизація інструментів торговельних війн та прихованого протекціонізму. Бізнес Інформ. 2017. № 11. - С. 61-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_11_11
9. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні. / Наук. ред. В.Юрчишин. – Київ: Заповіт, 2019. – 190 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_trade_wars.pdf
10. Яценко О.М. Ускова Д.С., Міждержавні торговельні суперечки як виявлення політики протекціонізму. Науковий журнал «Економіка і організація управління» Донецького національного університету ім. Василя Стуса. Випуск № 2 (54). 2024. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7763>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6.

ТЕМА. ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Питання до обговорення:

1. ЄС в системі міжнародної торгівлі.
2. формування спільної європейської торговельної політики.
3. Регулювання експорту та імпорту товарів у ЄС.
4. Інструменти торговельної політики ЄС на товарних ринках.
5. Європейська політика в сфері стандартизації та сертифікації.
6. Торговельна політика ЄС щодо України.

Рекомендована література:

1. European Union. Trade. - https://europa.eu/european-union/topics/trade_en
2. Кубатко О. В. Торговельна політика ЄС та Україна : навчальний посібник / О. В. Кубатко, Т. В. Пімоненко. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 143 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/73002/1/Torhoveln_a_polityka.pdf
3. Огляд торговельної політики Європейського Союзу. Сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1ac01a7b-92e7-4598-a787-9a602f972944&title=OgliadTorgovelnaiPolitikivropeiskogoSoiuzu>
4. Шнирков О. І. Спільна торговельна політика Європейського союзу.

Матеріали для лекцій. URL: <https://surl.gd/xgmksk>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7.

ТЕМА. ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ США

Питання до обговорення:

1. Фактори глобального торговельного лідерства США.
2. Торговельна політика США як інструмент просування національних інтересів на міжнародних ринках.
3. Інструменти торговельної політики США на товарних ринках.
4. США та міжнародні інституції. Вплив США на багатосторонню торговельну систему.
5. Участь США у торговельних війнах.

Рекомендована література:

1. Безрукова, Н.В., Василенко М.В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки. Електронний журнал «Ефективна економіка». №6. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4153>
2. Македон, В., & Лошак, В. Міжнародні торговельні війни та їх вплив на макроекономічні системи країн світу. Підприємництво та інновації, 2024. (30), С.95-101. <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/639/621>
3. Огляд торговельної політики США. Сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=537bcb9d-853d-4d7c-bc9a-064d54baed95&title=OgliadTorgovelnaiPolitikiSpoluchenikhShtativAmeriki>
4. Осташко Т. Багатополярність світової торгівлі: виклики і «коридор можливостей» для України. URL: https://eip.org.ua/docs/EP_21_4_29_uk.pdf
5. Чернова, В. В. Вплив світових торговельних війн на економіки США та Китаю. The impact of global trade wars on the economies of the USA and Chinese: кваліфікаційна робота бакалавра. Одеса, 2023. 51 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8.

ТЕМА. ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КИТАЮ

Питання до обговорення:

1. Економічні позиції та конкурентоспроможність Китаю в сучасному світі. Фактори економічного зростання.
2. Напрями стратегії зовнішньої торгівлі Китаю. Динаміка та структура зовнішньої торгівлі.
3. Інструменти реалізації зовнішньої торговельної політики Китаю.
4. Механізми стимулювання експорту китайської продукції. Політика імпортозаміщення.
5. Політика внутрішньої підтримки та субсидування. Програма «Зроблено в Китаї - 2025».
6. Перспективи Китаю на зовнішніх товарних ринках. Ініціатива глобального розвитку.

Рекомендована література:

1. Довгаль О. А., Довгаль Г. В., Сердюк Г. В. Зовнішня торгівля Китаю в умовах політики зовнішньоекономічної відкритості: чинники та наслідки. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1048>
2. Дон О., Беляєв Є. Вплив торгівельної війни між США та Китаєм на розвиток зовнішньої торгівлі в азійському регіоні. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/80/1133.pdf>
3. Савченко М.В., Цибуляк Д.С., Шемчук А.В. Торговельна війна між США та Китаєм: масштаби та наслідки для світової економіки. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/07/06.23._topic_Marina-V.-Savchenko-Daryna-S.-Tsybuliak-Anastasiia-V.-Shemchuki-76-87.pdf
4. Стегней М.І., Король М.М., Особливості зовнішньоторговельної політики Китаю в сучасних умовах. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/25210/2/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C-%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BB%D0%B0%D0%B3-%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>

**СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9.
ТЕМА. СУЧАСНА ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ**

Питання до обговорення:

1. Особливості розвитку зовнішньоторговельного сектора національної економіки України
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. Стратегічні торговельні партнери країни.
3. Модель зовнішньоторговельної політики України.
4. Роль держави у формуванні та реалізації зовнішньоторговельної політики.
5. Інструменти та механізми реалізації зовнішньоторговельної політики України.
6. Особливості регулювання торгівлі Україна – ЄС.
7. Розвиток системи технічного регулювання України в контексті ЗВТ з ЄС.
8. Співробітництво України з міжнародними торговельними інституціями.

Індивідуальне завдання: Торговельні зобов'язання України

Зміст завдання:

1. Дослідити зобов'язання України перед СОТ за ключовими секторами.
2. Визначити відмінності Угод про вільну торгівлю, що стосуються торгівлі товарами, правил походження, стандартів, торгівлі послугами, інвестицій, державних закупівель, інтелектуальної власності та інституційної структури, що підписані України з іншими країнами світу.

Рекомендована література:

1. Дуляба Н.І., Паліса А.Я., Дуляба О.Б. Проблеми розвитку зовнішньої торгівлі України в умовах вітчизняних та світових соціально-економічних викликів. Електронний журнал «Економіка та суспільство». Випуск №56. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-149>

2. Гаврилук І. І. Динаміка та тенденції розвитку міжнародної торгівлі в Україні. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-33>
3. Дуляба Н. І., Далик В. П. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах глобальної нестабільності. Ефективна економіка. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8358> (дата звернення: 13.11.2023)
4. Нечипорук К. О. Угода про асоціацію України та ЄС: процес укладення угоди та його наслідки для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. голов. ред. М. М. Палінчак. Ужгород: Гельветика, 2018. Вип. 22, № Ч.3. С. 5–9.
5. Олейник А.-М.С., Рошко С.М., Аналіз впливу тарифних та нетарифних обмежень на торговельні відносини ЄС та України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск №49. 2023. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/49_2023ua/20.pdf
6. Радченко Я.П., Завербний А.С. Особливості торговельних воєн за глобалізаційних умов: проблемні аспекти для України. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку № 1 (11), 2024. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2024/sep/35813/240560maketmanagement-254-262.pdf>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів – це форма навчального процесу у ВНЗ, що є основним засобом володіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Вона полягає в опрацюванні теоретичного матеріалу за темами дисципліни з використанням конспекту лекцій та опрацювання літературних джерел.

Закріплення теоретичного матеріалу здійснюється шляхом розв’язання завдань на практичних заняттях і самостійно в позааудиторний час.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни та передбачає:

- ✓ опрацювання окремих пунктів навчальних елементів (тем), що виносяться на самостійне вивчення;
- ✓ поглиблене вивчення теоретичного матеріалу (підготовка до лекційних і практичних занять);
- ✓ підготовку до тестування (поточного та підсумкового);
- ✓ підготовку доповідей, демонстрацію та захист презентацій за допомогою мультимедійного обладнання, перелік тем яких додається, для більш поглибленого вивчення окремих навчальних елементів;
- ✓ виконання ІНДЗ, тематика яких наводиться;
- ✓ відвідування індивідуальних або групових консультацій.

Оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється в межах поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає оцінювання засвоєння теоретичного матеріалу шляхом опитування на лекційних і практичних заняттях, виступів, тестування та обговорення проблемних питань у форматі дискусій. Це дозволяє оцінити рівень розуміння студентами теоретичних знань, їх здатність логічно мислити, застосовувати отриману інформацію на практиці, а також загальну обізнаність із тематикою курсу.

Важливим компонентом перевірки самостійної роботи є виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ), що сприяють закріпленню теоретичних і практичних знань, розвитку навичок науково-пошукової діяльності та реалізації творчого потенціалу студентів.

У процесі самостійної роботи студенти поглиблюють знання з курсу «Сучасна торговельна політика», аналізують теоретичні джерела, використовуючи законодавчі акти, підручники, навчальні посібники, монографії, періодичні видання та інформацію з інтернет-ресурсів, зокрема офіційних сайтів міжнародних організацій у сфері міжнародної торгівлі та її регулювання.

Звітною формою самостійної роботи є виконання ІНДЗ. Виконуючи такі завдання, студенти набувають практичного досвіду застосування теоретичних знань під час аналізу сучасних тенденцій і проблем глобального та міждержавного регулювання міжнародної торгівлі.

Індивідуальна робота студента передбачає виконання двох завдань, які за змістом поділено на дві групи:

1. Перша група містить завдання аналітично-пошукового характеру, які полягають у необхідності пошуку інформації згідно з обраною темою, її глибоким аналізом й оформленням згідно з нижченаведеними вимогами.
2. Друга група об'єднує аналітичні завдання, які містять усю необхідну інформацію та являють собою моделювання ситуації, яку студент повинен розв'язати, спираючись на наведені дані та власні аналітичні здібності.

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Аналітично-пошукове завдання

Тематика тем індивідуального науково-дослідного завдання:

1. Сучасна торговельна політика України.
2. Методичні підходи до аналізу ефективності зовнішньоторговельної політики країни.
3. Механізм реалізації та сучасні інструменти зовнішньоторговельної політики країни.
4. Особливості реалізації зовнішньоторговельної політики США.
5. Особливості реалізації зовнішньоторговельної політики країнами ЄС.
6. Неопротекціонізм як напрям сучасної торговельної політики.
7. Практика використання тарифних та нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі (на прикладі певної країни або інтеграційного об'єднання).
8. Торгівельні війни в умовах глобалізації.
9. Система торговельних преференцій ЄС.
10. Європейська торговельна політика в сфері сільського господарства та Україна.

Вимоги щодо написання

1. Обсяг до 15 сторінок (Times New Roman, кегль 12, інтервал – полуторний).
2. Текст має бути завершеним та чітко структурованим: вступ (містить формулювання проблеми чи питання, що розглядається), основна частина (містить аргументовані тези, що відображають сутність поставленої проблеми), висновки (власні думки автора щодо проблеми, результати узагальнення матеріалів за проблемою), список використаних джерел.

Основна частина має складатися з двох розділів:

➤ Перший розділ має містити теоретичні аспекти процесу чи об'єкту, що досліджується. Потрібно навести визначення основних економічних понять (напр., економічна стратегія), розкрити з теоретичної точки зору особливості та закони функціонування досліджуваного процесу або явища.

➤ Другий розділ має базуватися на актуальній статистичній інформації, що відображає поточний стан розвитку явища, процесу чи об'єкту, що досліджується.

3. Необхідно по тексту наводити посилання на всі джерела літератури, що були використані. Бажано використовувати наукову літературу (зокрема, наукові статті з обраної проблематики), аналітичні публікації. Використовувати офіційні джерела статистичної інформації (офіційні сайти Державної служби статистики, сайт ЮНКТАД, сайт СОТ тощо).

4. Текст повинен відображати позицію автора з приводу проблеми, що розглядається, власне бачення її актуальності та поточного стану в досліджуваній країні. Автор має сформулювати свою точку зору і навести систему аргументів, що її підтверджують.

5. Інформація, що наводиться, має бути актуальною сучасному стану та тенденціям розвитку.

6. В тексті автор має продемонструвати володіння предметом дослідження, його понятійним апаратом, термінологією, знаннями загальних наукових концепцій в заданій предметній області, розумінням тенденцій та проблем в дослідженні предмету.

Аналітичне завдання

Для виконання завдання студенти використовують безкоштовне програмне забезпечення WITS, розміщене за посиланням: <https://wits.worldbank.org/simulationtool.html>.

WITS Global Tariff Cuts and Trade Simulator — це аналітичний інструмент, який дає змогу виконувати наступне:

✓ **Моделювання зниження тарифів**

У модулі «Зниження тарифів» користувачі можуть зменшувати застосовані тарифні ставки за встановленими формулами. Доступні формули включають специфікацію нової ставки або нової максимальної ставки, лінійне відсоткове скорочення або швейцарську формулу. Для різних продуктів і країн можна застосовувати будь-яку кількість різних формул (або ту саму формулу з різними параметрами). Як до, так і після тарифних знижок, повідомляються для кожної комбінації імпортер-експортер і для кожного продукту на 6-значному рівні ГС.

✓ **Глобальне моделювання**

Модель Global Simulation розроблена професорами Джозефом Франсуазою та Кітом Холлом. Модель є аналізом часткової рівноваги змін глобальної торгової політики на рівні галузі (продукту). Структура використовує національну диференціацію продукту та дозволяє одночасну оцінку змін торговельної політики на галузевому рівні, на глобальному, регіональному чи національному рівнях. Результати дозволяють оцінити вплив імпортерів та експортерів, пов'язаних із торговою вартістю, тарифними надходженнями, надлишком експортера (виробника) та імпортера (споживача).

✓ **SMART-моделювання з власними даними користувачів**

У цьому модулі користувачі можуть експортувати шаблон, заповнити його власними даними, імпортувати в модуль і запустити моделювання SMART. Якщо лише частина елементів даних доступна користувачам, вони можуть завантажити дані

з модуля SMART у WITS і використовувати лише відсутні елементи для поєднання з власними даними. Для отримання додаткової інформації про методологію моделювання SMART.

Алгоритм дій для використання програмного забезпечення WITS:

WITS Global Tariff Cuts and Trade Simulator містить три модулі, два з яких взаємопов'язані. А саме: Tariff Cuts (Скорочення тарифів), Global Simulation (Глобальне моделювання) та SMART із власними даними користувачів.

✓ Tariff Cuts дозволяє користувачам знижувати тарифні ставки відповідно до вибраних формул.

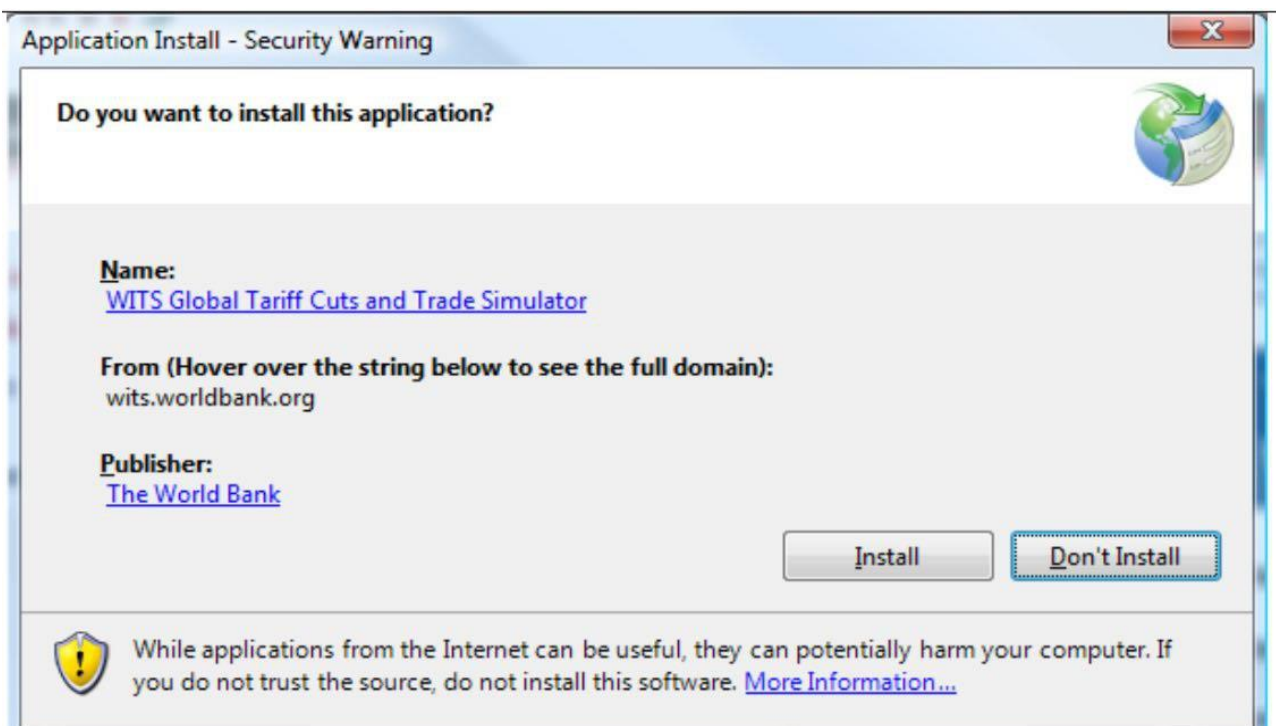
✓ Результати Tariff Cuts використовуються для запуску Global Simulation, який моделює вплив зниження тарифів на торгівлю та пов'язані показники.

✓ Крім того, застосунок надає платформу для використання модуля SMART із власними даними користувачів. Онлайн-версія SMART доступна в WITS.

Як встановити WITS Global Tariff Cuts and Trade Simulator

Дотримуйтеся наведених нижче кроків, щоб встановити WITS Global Tariff Cuts and Trade Simulator:

1. Відкрийте браузер Internet Explorer і введіть адресу:
http://wits.worldbank.org/WITS/WITS_analyticaltool.html
2. Прийміть умови та положення, натисніть кнопку Download (Завантажити).
3. Після завантаження сторінки натисніть кнопку Install (Встановити).
4. Коли з'явиться наступний екран, натисніть Install (Встановити).

При першому запуску WITS Global Tariff Cuts and Trade Simulator вам потрібно ввести зареєстровану в WITS адресу електронної пошти та пароль.

Модуль «Скорочення тарифів» (Tariff Cuts):

У модулі Tariff Cuts користувачі можуть знижувати застосовані тарифні ставки за допомогою заданих формул. Доступні такі формули зміни тарифів:

✓ New Rate (Нова ставка): Тарифи замінюються введеним значенням. Наприклад, значення 10 означає тариф 10%.

✓ Maximum Rate (Максимальна ставка): Тарифи замінюються введеним значенням, якщо початкова ставка перевищувала максимальну. Якщо початкова ставка була нижчою за максимальну, змін не відбувається (наприклад, значення 15 означає максимальну ставку 15%).

✓ Linear Cut (Лінійне скорочення): Тарифи знижуються на заданий коефіцієнт скорочення. Наприклад, 80% лінійне скорочення змінить існуючі тарифи за формулою:

$$r_1 = 0,2 \times r_0,$$

де r_0 — початковий тариф, а r_1 — новий тариф.

✓ Swiss Formula (Швейцарська формула): Використовується для сильнішого скорочення тарифів із вищими початковими ставками, що часто є пріоритетом у тарифних угодах.

Нова ставка розраховується за формулою:

$$r_1 = (a \times r_0) / (a + r_0),$$

де r_1 — новий тариф, r_0 — початковий тариф, a — фіксований коефіцієнт.

Коефіцієнт a визначається у межах переговорів СОТ і визначає ступінь скорочення тарифу. При застосуванні формули користувач може задати коефіцієнт Швейцарської формули (a) у % або цільове скорочення середнього тарифу (r_1) у %.

Користувач може застосовувати будь-яку кількість різних формул (або одну й ту саму формулу з різними параметрами) до різних товарів і країн. Дані про тарифні ставки до і після скорочення тарифів відображаються для кожної комбінації імпортер-експортер на рівні 6-значного коду Гармонізованої системи (HS 6-digit level).

Щоб виконати розширене моделювання зміни тарифів, виберіть Tariff Cuts у меню. Докладну інформацію про вибір країн, партнерів, товарів, тарифних сценаріїв і подання запиту можна знайти в документації WITS.

Перевірити статус запиту можна, натиснувши кнопку View Report (Переглянути звіт). Коли статус зміниться на Completed (Завершено), натисніть іконку перегляду, щоб переглянути результати зміни тарифів.

Результати Tariff Cuts використовуються для запуску Global Simulation для моделювання впливу змін тарифів на торгівлю та пов'язані показники. Після завершення процесу дані відображатимуться в модулі Global Simulation.

Модуль «глобальне моделювання» (Global Simulation):

Виберіть Global Simulation на панелі меню, щоб виконати глобальне моделювання.

Screen Shot: 1

The application follows a global simulation model developed by Professors Joseph Francois and Keith Hall. The model is a partial equilibrium analysis of global trade policy changes at the industry (product) level. The framework employs national product differentiation, and allows for the simultaneous assessment of trade policy changes, at the industry level, on a global, regional, or national level. Results allow the assessment of importer and exporter effects related to trade values, tariff revenues, exporter (producer) surplus, and importer (consumer).

Query ID	Query Name	Date	Data Request	Data Process	View Report and Save	Status	Delete
157153	MYFastGSIM	1/20/2012 5:34:00 PM	Download	Process	Report View and Save	This query is ready to download data from the WITS server	Delete
157087	MYFastGSIM	1/20/2012 4:07:00 PM	Download	Process	Report View and Save	This query is ready to download data from the WITS server	Delete

Screen Shots: 2

Exporter	ExporterName	Importer	ImporterName	ProductCode	TradeValue	PrefRate	NewPrefRate	Elasticity	TradeQtyPerChange	TradeAtWldPric
124	Canada	124	Canada	010110	148.12	0	0	-0.45	0	148.123
156	China	124	Canada	010110	9.13	0	0	-0.45	0	9.126
392	Japan	124	Canada	010110	0.88	0	0	-0.45	0	0.879
840	United States	124	Canada	010110	5415.54	0	0	-0.45	0	5415.541
ROW	REST OF WORLD	124	Canada	010110	607.45	0	0	-0.45	0	607.447
840	United States	356	India	010110	131.85	30	30	-0.435	0	131.852
840	United States	392	Japan	010110	22051.33	0	0	-0.436	0	22051.332
124	Canada	840	United States	010110	3718	0	0	-0.454	0	3717.999
124	Canada	ROW	REST OF WORLD	010110	5953.97	2.38	2.38	-1.332	0	5953.971
156	China	ROW	REST OF WORLD	010110	30.99	7.28	7.28	-1.332	0	30.986
356	India	ROW	REST OF WORLD	010110	95.78	5.63	5.63	-1.332	0	95.778
392	Japan	ROW	REST OF WORLD	010110	11844.82	5.2	5.2	-1.332	0	11844.824
840	United States	ROW	REST OF WORLD	010110	200137.57	4.46	4.46	-1.332	0	200137.572
ROW	REST OF WORLD	ROW	REST OF WORLD	010110	339688.52	3.42	3.42	-1.332	0	339688.523
124	Canada	ROW	REST OF WORLD	010111	17.17	20	20	-0.452	0	17.167
356	India	ROW	REST OF WORLD	010111	49.21	0	0	-0.452	0	49.21
840	United States	ROW	REST OF WORLD	010111	541.14	7.82	7.82	-0.452	0	541.144
ROW	REST OF WORLD	ROW	REST OF WORLD	010111	5422.58	7.38	7.38	-0.452	0	5422.579
124	Canada	ROW	REST OF WORLD	010119	181.64	12.6	12.6	-0.703	0	181.641
356	India	ROW	REST OF WORLD	010119	18.84	30	30	-0.703	0	18.836
840	United States	ROW	REST OF WORLD	010119	9982.84	15.93	15.93	-0.703	0	9982.842
ROW	REST OF WORLD	ROW	REST OF WORLD	010119	15243.47	12.74	12.74	-0.703	0	15243.471
840	United States	ROW	REST OF WORLD	010120	5.66	10	10	-1.794	0	5.662
ROW	REST OF WORLD	ROW	REST OF WORLD	010120	56.99	2.5	2.5	-1.794	0	56.991
124	Canada	124	Canada	010190	51.65	0	0	-0.35	0	51.646
840	United States	124	Canada	010190	36323.24	0	0	-0.35	0	36323.244
ROW	REST OF WORLD	124	Canada	010190	13612.28	0	0	-0.35	0	13612.279
840	United States	356	India	010190	21.81	30	30	-0.564	0	21.812
124	Canada	392	Japan	010190	10444.78	0	0	-0.565	0	10444.779
840	United States	392	Japan	010190	20420.00	0	0	-0.565	0	20420.000

Для кожного запиту система відображає набір інформації:

- Ідентифікатор запиту (Query Id): Унікальний ідентифікатор запиту.
- Назва запиту (Query Name): Назва запиту.
- Дата (Date): Дата подання запиту на моделювання змін тарифів.
- Запит даних (Data Request): Натиснувши кнопку «Завантажити», ви можете надіслати запит на сервер. Зверніть увагу, що ви можете надсилати лише один запит за раз.
- Обробка даних (Data Process): Як тільки дані стають доступними на сервері, кнопка «Обробити» активується. Натиснувши цю кнопку, GSIM починає обробку даних локально. Зверніть увагу, що можна обробляти лише один запит за раз.
- Перегляд і збереження звіту (Report View and Save): Після завершення локальної обробки в GSIM активується кнопка «Переглянути звіт». Після цього ви можете переглянути звіт.
- Статус (Status): Вказує статус запиту (наприклад, дані завантажуються, обробляються або готові до перегляду у звіті).
- Видалення (Delete): Натиснувши кнопку «Видалити», ви можете назавжди видалити запит із GSIM. Зверніть увагу, що запит не можна видалити під час його обробки.

Крок 1

Ви можете надіслати запит на отримання даних для конкретного запиту, натиснувши кнопку «Завантажити» у стовпці «Запит даних».

Після натискання з'явиться повідомлення: «Ваш запит на завантаження надіслано на сервер WITS.». Кнопка зміниться на «Скасувати».

GSIM почне завантаження даних для запиту, а текст у стовпці «Статус» зміниться: було: «Цей запит готовий до завантаження даних із сервера WITS», стане: «Підготовка даних – Дані цього запиту GSIM готуються на сервері WITS».

Ви можете скасувати запит у будь-який момент.

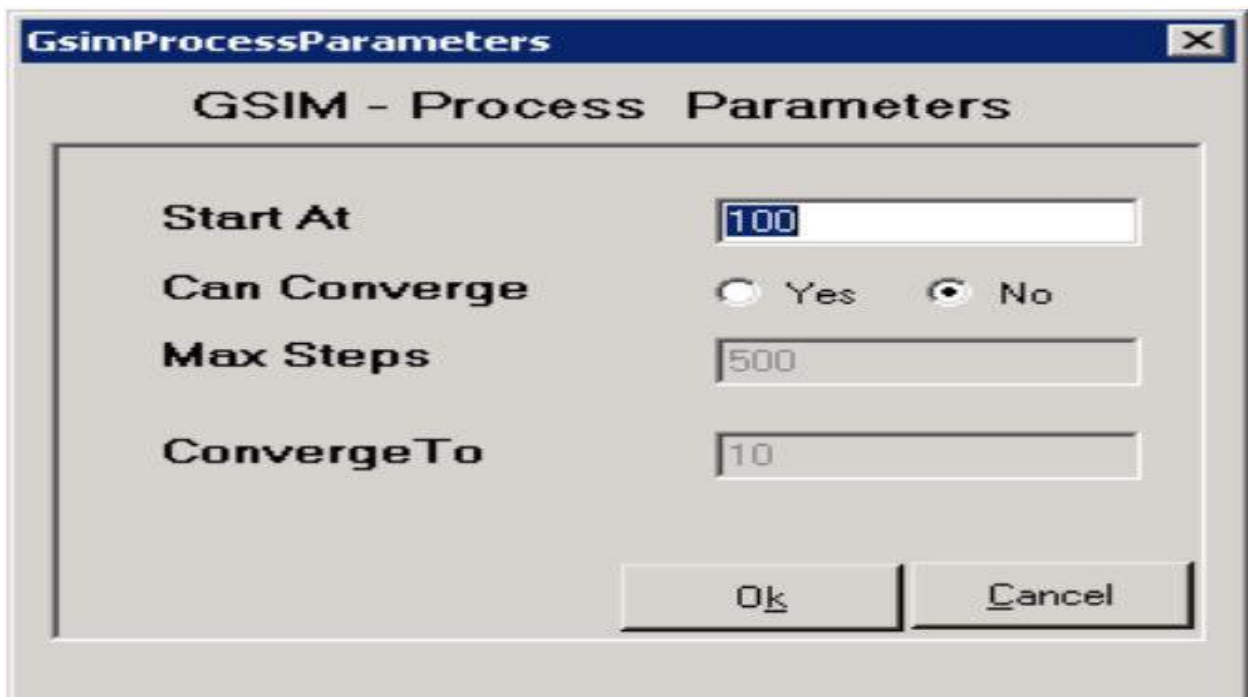
Після завантаження даних на локальний комп'ютер текст у «Статусі» зміниться на: «Запит GSIM готовий до локальної обробки».

Також у стовпці «Обробка даних» стане активною кнопка «Обробити». Тепер GSIM готовий до обробки запиту локально.

Крок 2

На цьому етапі Global Simulation Engine працюватиме із завантаженими даними на комп'ютері користувача. Це ресурсомісткий процес, який вимагає значних обчислювальних потужностей і працює у фоновому режимі.

Після натискання кнопки «Обробити» для запиту, дані якого були завантажені, з'явиться відповідне вікно.

Контрольні параметри двигуна

Наведені вище параметри призначені для просунутих користувачів, які можуть змінювати їхні значення.

Start At – кількість кроків, на які поділяється простір рішень при переході від початкових тарифів до запропонованих фінальних тарифів. *Наприклад, якщо Start At = 100, двигун розбиває простір рішень на 100 кроків і виконує 100 обчислень у головному циклі, поступово змінюючи тарифи.*

Convergence – відносна різниця між загальними процентними змінами в обсягах торгівлі за два послідовні проходи через центральний обчислювальний цикл.

CanConverge (Може збігатися): Якщо true, параметр Converge To визначає поріг відносної зміни загального обсягу торгівлі, при якому обчислення припиняється. Зменшення Converge To збільшує час обчислень.

MaxSteps – максимальна кількість кроків, щоб уникнути нескінченних розрахунків. Наприклад, MaxSteps = 500 зупиняє розрахунки, якщо значення Converge To не досягнуто за 500 кроків.

Якщо CanConverge = false, параметри Converge To та MaxSteps не застосовуються.

Змінювати ці параметри слід з обережністю, оскільки це може підвищити навантаження на CPU та пам'ять, а також значно збільшити час обчислень.

Після натискання ОК у вікні GSIM – Параметри процесу статус зміниться:

Було: «Запит GSIM готовий до локальної обробки».

Стане: «Обробка даних – Запит GSIM обробляється локально».

Кнопка «Обробити» зміниться на «Скасувати».

Тривалість цього етапу залежить від обсягу оброблюваних даних. Після завершення локальної обробки статус зміниться:

Було: «Обробка даних – Запит GSIM обробляється локально»

Стане: «Запит GSIM готовий до перегляду»

Також активується кнопка «Перегляд звіту» в колонці Перегляд звіту.

Крок 3

Натисніть «Перегляд звіту», щоб відкрити вікно зі звітом.

За замовчуванням відобразиться звіт «Детальні дані», але можна переглянути й інші звіти:

«Загальний вплив на добробут»

«Зміни експорту (Світові ціни)»

Зберегти звіт можна:

На головному екрані, натиснувши «Зберегти»

У вікні звіту, натиснувши «Зберегти як CSV-файл»

Щоб перевірити поточний статус запиту, натисніть Оновити.

Модуль «SMART із даними користувача»:

У цьому модулі користувачі можуть:

1. Експортувати шаблон;
2. Заповнити його власними даними;
3. Імпортувати назад у модуль;
4. Запустити SMART-симуляцію;

Якщо у користувача є лише частина необхідних даних, він може завантажити відсутні елементи з модуля SMART у WITS та об'єднати їх із власними даними.

Як виконати SMART-симуляцію:

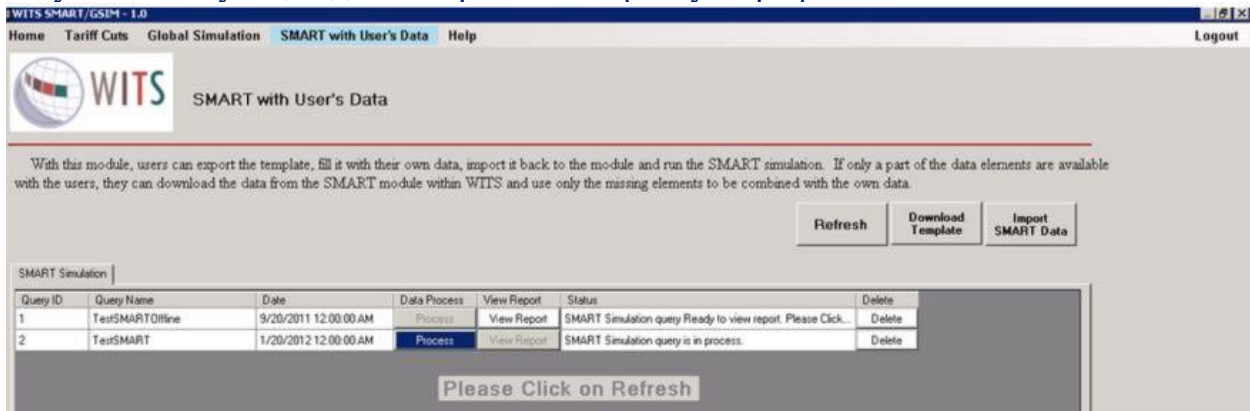
1. У меню виберіть SMART with Users' Data
2. Натисніть Import SMART Data, щоб імпортувати файл тарифів у форматі CSV (comma-separated values)

The image shows a software window titled "SMART Parameters". Inside, there are several labeled input fields: "Query ID" containing the number "5", "Query Name" (empty), "Query Description" (empty), "Upload File" (empty) with a "Browse" button to its right, "Substitution Elasticity" containing "1.5", and "Supply Elasticity" containing "99". At the bottom of the window are two buttons: "Proceed" and "Cancel".

Як запустити SMART-симуляцію:

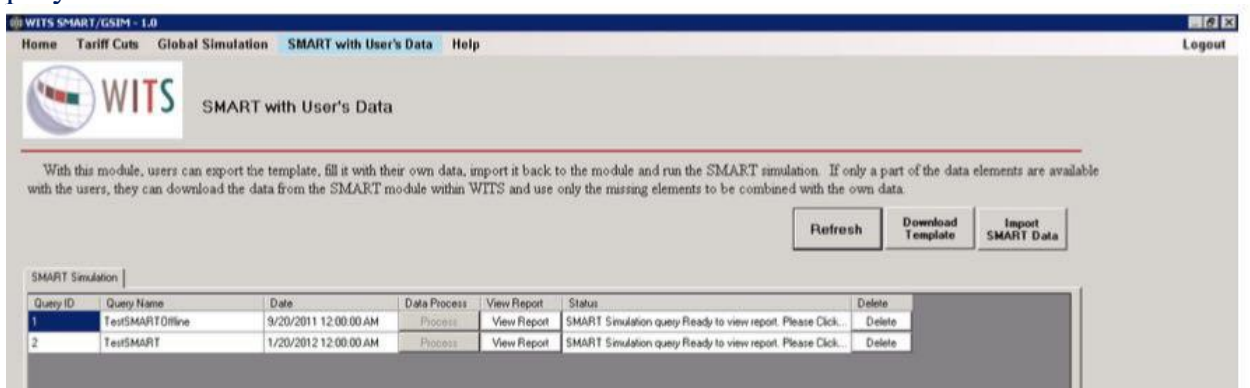
1. Введіть назву запиту та його опис.
2. Підготуйте файл тарифів, використовуючи шаблон.
3. Виберіть підготовлений файл: натисніть «Огляд» (Browse), щоб завантажити файл тарифів.
4. Перевірте значення еластичності: за замовчуванням відображаються стандартні значення. Користувач може редагувати їх за потреби.
5. Натисніть «Продовжити» (Proceed). З'явиться наступний екран.

6. Розпочніть SMART-симуляцію: натисніть «Обробити» (Process), щоб запустити симуляцію для імпортованого файлу тарифів.

Після запуску SMART-симуляції на екрані з'явиться відповідне вікно. Оновлення статусу симуляції:

1. Натисніть «Оновити» (Refresh), щоб оновити статус обробки.
2. Система відобразить поточний стан симуляції.
3. Дочекайтеся завершення процесу перед переглядом або збереженням результатів.

Після завершення обробки SMART-двигуном кнопка «Перегляд звіту» (View Report) стане активною.

Перегляд звіту:

1. Натисніть «Перегляд звіту» (View Report).
2. Відкриється вікно звіту з результатами симуляції.
3. Ви зможете переглянути та проаналізувати отримані дані.

Reporter	PartnerCode	ProductCode	OldDutyRate	NewDutyRate	ImportDemandElast	TradeValue	SupplyElasticity	SubstitutionElasticity	PriceEffect
356	000	1	70.00	35.00	0.510	73.845	99.000	1.500	0.000
356	380	1	70.00	35.00	0.510	1.459	99.000	1.500	0.000
356	410	1	70.00	35.00	0.510	1.537	99.000	1.500	0.000
356	682	1	70.00	35.00	0.510	69.217	99.000	1.500	0.000
356	704	1	70.00	35.00	0.510	1.632	99.000	1.500	0.000

Джерело:

1. WITS Global Tariff Cuts and Trade Simulator User Manual.
<https://wits.worldbank.org/data/public/WITSGlobalTariffCutsandTradeSimulatorUserManual.pdf>

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ СРС

1. Зовнішньоекономічна політика держави – це:

- а) діяльність, яка здійснюється представниками держави з дипломатичним статусом для підтримки розвитку національного бізнесу в зарубіжних країнах;
- б) сукупність методів, прийомів та механізмів регулювання обсягів та спрямованості експорту та імпорту, які застосовує держава з метою з метою досягнення визначених цілей та реалізації національних інтересів;
- в) генеральна лінія дій, система заходів, які провадить держава у сфері експорту та імпорту, митного регулювання, торговельних обмежень, залучення іноземних інвестицій, зарубіжного інвестування, зовнішніх позик, надання економічної допомоги іншим країнам, здійснення спільних економічних проєктів відповідно до інтересів країни;
- г) засіб заохочення експорту, іноземних інвестицій та туризму шляхом підтримки торгових місій, сприяння налагодженню контактів між компаніями, допомога в вирішенні проблем, з якими стикаються національні компанії, виходячи на іноземний ринок.

2. Який вид асиметрії характерний для конфліктів з протилежною зацікавленістю сторін у швидкості протікання і розв'язання конфлікту?

- а) асиметрія часу;
- б) асиметрія інтересів;
- в) нормативна асиметрія моралі;
- г) асиметрія організаційних рівнів.

3. Який вид асиметрії характерний для конфліктів, у яких сторони із різними релігійними системами використовують різні стратегії?

- а) нормативна асиметрія моралі;
- б) асиметрія інтересів;
- в) асиметрія організаційних рівнів;
- г) асиметрія часу.

4. Сутність явища «голландська хвороба» як загрози зовнішньоекономічній безпеці полягає у:

- а) деформації структури експорту та виробництва;
- б) деіндустріалізації національних економік під впливом зовнішніх шоків;
- в) банкрутстві місцевого бізнесу;
- г) надмірній відкритості внутрішнього ринку.

5. До основних причин виникнення торговельних воєн між США та ЄС відноситься:

- а) протекціонізм;
- б) штучне завищення курсу євро;
- в) нелегальний експорт;
- г) зловживання фітосанітарними нормами.

6. До основних причин виникнення торговельних воєн між США та ЄС відноситься:

- а) протекціонізм;

- б) штучне завищення курсу євро;
- в) нелегальний експорт;
- г) зловживання фітосанітарними нормами.

7. До сучасних організацій, що функціонують у сфері міжнародної торгівлі належить:

- а) Міжнародна організація торгівлі;
- б) Генеральна угода з тарифів і торгівлі;
- в) Світова організація торгівлі;
- г) всі відповіді вірні.

8. Які види міжнародних конфліктів виділяють за географічними масштабами?

- а) локальні, регіональні, глобальні;
- б) двосторонні, багатосторонні, коаліційні;
- в) дипломатичні, економічні, культурні;
- г) блискавичні, середньо-тривалі, затяжні.

9. Необхідність функціонування міжнародних торговельно-економічних організацій зумовлена необхідністю:

- а) перерозподілу світового доходу;
- б) узгодження різних зовнішньоторговельних інтересів країн;
- в) захисту вітчизняної промисловості країн від іноземної конкуренції;
- г) забезпечення виходу експортерів окремих країн на світові ринки.

10. Яке з цих тверджень не відповідає дійсності:

- а) рішення ЮНКТАД, на відміну від СОТ, носять обов'язковий характер;
- б) ЮНКТАД була створена для допомоги країнам, що розвиваються, відстоювати свої зовнішньоторговельні інтереси;
- в) діяльність ЮНКТАД спрямована на вирішення зовнішньоторговельних питань в контексті національного розвитку країн, що розвиваються;
- г) ЮНКТАД (Конференція ООН з торгівлі та розвитку) була створена у 1964 р.

11. До основних цілей зовнішньоторговельної політики не відносяться: а) зміна обсягу експорту й імпорту;

- б) забезпечення країни необхідними ресурсами;
- в) справедливий розподіл доходів від зовнішньоторговельної діяльності держави;
- г) зміна співвідношення експортних та імпортних цін.

12. На практиці при укладанні міжнародних торговельних угод кожна країна прагне:

- а) забезпечувати зростаючий економічний добробут та сприяти міжнародній співпраці;
- б) покращити конкурентоздатність внутрішніх галузей промисловості, збільшивши доступ своїх виробників до іноземних ринків;
- в) підвищити бар'єри доступу для іноземних товарів з метою захисту вітчизняного виробника;
- г) вірна відповідь б і в;
- д) всі відповіді вірні.

13. Наприкінці Маракеської угоди про заснування СОТ є детальний список зобов'язань кожної з країн. Як він називається:

- а) Розклад тарифних поступок;
- б) Тарифні зобов'язання;
- в) Протокол про тимчасове застосування;
- г) Протокол про приєднання.

14. Режим, за якого іноземні суб'єкти господарської діяльності мають такі самі права, преференції та пільги відносно мита, податків і зборів, що й підприємці будь-якої іншої країни, якій надано такий режим, це:

- а) режим найбільшого сприяння
- б) національний режим
- в) преференційний режим г) спеціальний режим

15. Членами СОТ є:

- а) вибрані представники;
- б) країни;
- в) особи, які професійно проводять переговори;
- г) працівники митниці, які пішли у відставку і проживають у Женеві.

16. Зв'язування тарифних позицій означає:

- а) приведення тарифних ставок по всім товарам до одного рівня;
- б) заборона підняття тарифних ставок по певному виду товару;
- в) зниження середньозваженого рівня тарифного захисту в країні;
- г) вірна відповідь відсутня.

17. Режим, за якого іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав та обов'язків не менший, ніж підприємці даної країни, це:

- а) режим найбільшого сприяння
- б) національний режим
- в) преференційний режим
- г) спеціальний режим

18. Субсидії та кредитування належить до:

- а) прихованих інструментів нетарифного регулювання;
- б) кількісних обмежень;
- в) фінансових інструментів нетарифного регулювання;
- г) неекономічних натираних методів.

19. Товарна структура українського експорту:

- а) має переважно сировинно-напівфабрикатне спрямування;
- б) переважно складається з продукції машинобудування та хімічної галузі;
- в) містить товари з високим вмістом доданої вартості;
- г) вірна відповідь відсутня.

20. Винятки для країн, що розвиваються, належать до винятків з:

- а) режиму найбільшого сприяння;
- б) національного режиму;
- в) спеціального режиму;

г) вірна відповідь відсутня.

21. Заходи, які застосовуються по відношенню до імпортованих товарів, при виробництві яких використовувались субсидії, це:

- а) антидемпінгові заходи;
- б) компенсаційні заходи;
- в) захисні заходи; г) вірна відповідь відсутня.

22. Який з цих торговельних заходів не належить до субсидій:

- а) пряма передача коштів;
- б) гранти;
- в) позики з низькою % ставкою;
- г) підтримування цін;
- д) дипломатичний супровід експортерів;
- е) зменшення чи відміна податку.

23. Санітарні і фітосанітарні заходи – це заходи, які використовуються для захисту:

- а) життя і здоров'я людей;
- б) життя і здоров'я тварин;
- в) життя і здоров'я рослин;
- г) усе вищенаведене разом.

24. Чи мають право окремі особи чи компанії звертатися за допомогою у врегулюванні торговельної суперечки безпосередньо до СОТ:

- а) так;
- б) ні;
- в) при наявності певних умов.

25. Вільна торгівля це:

- а) політика мінімального державного втручання в зовнішню торгівлю;
- б) державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції за допомогою використання тарифних та нетарифних інструментів торговельної політики;
- в) продаж товарів на зовнішніх ринках за цінами, нижчими від витрат виробництва для отримання конкурентних переваг.

26. Протекціонізм - це:

- а) політика мінімального державного втручання в зовнішню торгівлю;
- б) державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції за допомогою використання тарифних та нетарифних інструментів торговельної політики;
- в) продаж товарів на зовнішніх ринках за цінами, нижчими від витрат виробництва для отримання конкурентних переваг.

27. Форми протекціонізму:

- а) односторонній, двосторонній, багатосторонній;
- б) тарифний та нетарифний;
- в) селективний, галузевий, колективний, прихований.

28. Державне регулювання міжнародної торгівлі може бути:

- а) одностороннє, двостороннє, багатостороннє;
- б) тарифне, нетарифне;
- в) селективне, галузеве, колективне, приховане.

29. До прихованих методів торгової політики належать:

- а) торгові угоди, технічні бар'єри, правові режими;
- б) субсидії, демпінг, експортне кредитування;
- в) технічні бар'єри, податки і збори, державні закупки, вимоги про вміст місцевих компонентів.

30. До фінансових методів торгової політики належать:

- а) демпінг, експортне кредитування, субсидії;
- б) субсидії, кредитування, ліцензування;
- в) субсидії, валютно-фінансові угоди, митні пільги.

31. До кількісних методів торговельної політики належать:

- а) квотування, ліцензування, "добровільні" обмеження експорту;
- б) субсидії, експортне кредитування, демпінг;
- в) субсидії, ліцензування правові режими.

32. За способом стягнення мита бувають:

- а) специфічні, постійні, змінні;
- б) адвалорні, специфічні, комбіновані;
- в) адвалорні, специфічні, автономні.

33. За об'єктом обкладання мита бувають:

- а) ввізні, вивізні, антидемпінгові;
- б) постійні, змінні, автономні;
- в) імпорتنі, експортні.

34. Тарифна ескалація - це:

- а) збільшення рівня середньоарифметичного імпортного тарифу в міру поглиблення міжнародної торгівлі країни;
- б) перелік податкових ставок, які розташовані в порядку збільшення;
- в) збільшення рівня митного оподаткування товарів у міру зростання ступеня їх оброблення.

35. Введення країною ввізного мита:

- а) погіршує добробут споживачів цієї країни;
- б) приносить додатковий вигаш вітчизняним виробникам імпортозамінної продукції;
- в) приносить додатковий дохід державі; г) усі наведені відповіді правильні;
- д) усі наведені відповіді правильні, крім "в".

36. Вивізне мито - це:

- а) мита, які накладаються на експортні товари при випуску їх за межі митної території держави;
- б) мита, які накладаються на імпорتنі товари;

в) мита, які вводяться на основі домовленості між країнами.

37. Субсидії та кредитування належить до:

- а) прихованих інструментів нетарифного регулювання;
- б) кількісних обмежень;
- в) фінансових інструментів нетарифного регулювання;
- г) неекономічних натираних методів.

38. Головним принципом у застосуванні нетарифних бар'єрів є:

- а) принцип прозорості;
- б) принцип визнання регіональних торговельних угод;
- в) принцип взаємності; г) принцип доступу до ринку

39. Заходи, які застосовуються по відношенню до товарів, які продаються за ціною, значно нижчою за конкурентну ціну в країні виробництва, часто нижчою і за витрати виробництва (собівартості), з метою швидкого завоювання ринку, це:

- а) захисні заходи;
- б) компенсаційні заходи;
- в) антидемпінгові заходи;
- г) вірна відповідь відсутня

40. Чому захисні заходи є менш популярними для захисту внутрішнього ринку у порівнянні із антидемпінговими чи компенсаційними? (виберіть два варіанти):

- а) тому що їхнє застосування передбачає політичний процес, у тому числі консультації з іншими членами СОТ;
- б) процедура проведення розслідування з метою введення захисних заходів є значно складнішою і більш забюрократизованою, ніж у випадку антидемпінгових чи компенсаційних заходів;
- в) країни, які застосовують захисні заходи, повинні запропонувати адекватну компенсацію країнам-експортерам, які зазнають негативного впливу цих заходів;
- г) захисні розслідування рідко закінчуються введенням захисних заходів.

41. Процедури оцінки відповідності – це:

- а) процедури, які визначаються чи виконуються відповідні вимоги технічних регламентів і стандартів;
- б) процедури, які дають змогу застосовувати жорсткіші технічні бар'єри;
- в) процедури, які можуть зобов'язати багаторазово протестувати товар, перш ніж сертифікувати його;
- г) все вище перелічене.

42. До торгівлі одним і тим самим продуктом можуть застосовувати заходи, які регламентуються:

- а) лише угодою СФЗ;
- б) лише угодою ТБТ;
- в) двома угодами одночасно, оскільки вони стосуються різних аспектів одного продукту.

43. До п'ятірки найбільших світових експортерів послуг не належить:

- а) США;
- б) Бразилія;

- в) Великобританія;
- г) Німеччина;
- д) Франція;
- е) Японія.

44. Надання послуги за способом транскордонного постачання означає:

- а) перетин кордону лише послугою;
- б) переміщення споживачів до країни експорту;
- в) переміщення постачальника в країну, де повинна надаватись послуга;
- г) переїзд фізичних осіб до іншої країни заради надання там послуг.

45. До загальних зобов'язань країн, які повинні застосовуватись до всіх секторів послуг належить:

- а) режим найбільшого сприяння і принцип прозорості;
- б) режим найбільшого сприяння і принцип доступу до ринку;
- в) національний режим і принцип прозорості;
- г) національний режим і принцип доступу до ринку.

46. Привабливість альтернативи непроведення переговорів призводить до того, що:

- а) країна вимушена знизити свої вимоги під час переговорів;
- б) країна має меншу потребу укласти договір;
- в) ніяк не впливає на бажання країни щодо проведення переговорів.

47. Чому галузі, які конкурують з імпортом, виступають проти вільної торгівлі?

- а) вони будуть змушені підвищити ефективність виробництва, щоб залишитися конкурентоспроможними;
- б) вони втрачають обсяг продажу тим споживачам, які бажають купувати імпортовану продукцію;
- в) вони будуть змушені продавати свою продукцію за нижчими цінами, тому що конкуренція загострюється;
- г) вони будуть змушені знизити ефективність виробництва, щоб залишитися конкурентоспроможними.

48. Виберіть правильне визначення митного тарифу:

- а) ставка митного збору, яку необхідно сплатити при вивезенні або ввезенні товару на територію країни;
- б) ставка, що залежить від обсягу імпорту товару;
- в) обов'язковий збір, що є умовою експорту або імпорту;
- г) не обов'язковий збір, що є умовою експорту або імпорту.

49. Пільги фінансового характеру, що надаються державою експортерам для розширення вивезення товарів за кордон – це:

- а) дотації;
- б) демпінг;
- в) експортні субсидії;
- г) премії.

50. Торговельне сальдо – це:

- а) частина платіжного балансу, яка відображає експорт та імпорт;
- б) купівля й продаж закордонних активів, отримання довгострокових і короткострокових позик;
- в) вартісний вираз зовнішньоекономічних відносин країни зі світом;
- г) надходження в Україну з інших держав інвестицій та кредитів і такий же рух капіталів за кордон.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ

1. Поняття торговельної політики, дискримінації, доступу до ринку та захисту (протекціонізму).
 2. Ранні теоретичні концепції торговельної політики. Меркантилізм та рекомендації для торговельної політики.
 3. Модель Гекшера-Оліна та рекомендації для торговельної політики.
 4. Регіоналізм на противагу мультилатералізму в торговельній політиці.
 5. Критерії вибору ефективної торговельної політики. Критерій рівноцінності грошей. Чиста вигода для держави.
 6. Поняття, види, техніка лобювання у сфері торговельної політики, досвід зарубіжних країн.
 7. Політика вільної торгівлі або політика лібералізму: переваги та недоліки для основних зацікавлених сторін (уряду, експортерів, імпортерів, вітчизняних виробників та споживачів).
 8. Політика захисту внутрішнього ринку або політика протекціонізму: переваги та недоліки для основних зацікавлених сторін (уряду, експортерів, імпортерів, вітчизняних виробників та споживачів).
 9. Торговля за національним режимом. Режим преференційної торгівлі. Режим дискримінаційної торгівлі.
 10. Суть тарифного регулювання у торгівлі.
 11. Види мит: експортні, імпортні, транзитні.
 12. Види митних ставок: адвалорні, специфічні і комбіновані.
 13. Номінальна та ефективна ставка тарифу.
 14. Податки, акцизи та митні збори в зовнішній торгівлі.
 15. Суть нетарифного регулювання у торгівлі.
 16. Кількісні бар'єри у торгівлі, суть, види, характеристика.
 17. Субсидії та компенсаційні заходи, практика СОТ та України.
 18. Множинність торговельних режимів як нетарифний бар'єр у торгівлі.
 19. Правила визначення походження товару як нетарифний бар'єр у торгівлі.
 20. Вимоги до експортерів та імпортерів при здійсненні зовнішньої торгівлі.
 21. Оцінка митної вартості товарів.
 22. Національний рівень валютного регулювання в торговельній політиці.
- Інструменти валютного регулювання.
23. Торговельна політика у сфері регулювання зовнішньої торгівлі послугами.
 24. Аналіз динаміки, галузевої та географічної структури зовнішньої торгівлі України.
 25. Напрями торговельної політики України. Просування торговельних інтересів України в міжнародних організаціях.
 26. Назвіть чутливі сектори й охарактеризуйте специфіку їх регулювання з погляду міжнародної торгівлі.

27. Чому використання митних тарифів у порівнянні із квотами більш сприятливе для регулювання міжнародної торгівлі? 5. Який основний принцип використовується у нетарифному регулюванні міжнародної торгівлі?
28. Напрями торговельної політики ЄС. Спільна торговельна політика ЄС.
29. Напрями торговельної політики США.
30. Напрями торговельної політики Китаю.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Атаманчук З.А., Макогін З.Я. Глобалізація світових ринків товарів та послуг. URL: <https://r.donnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1667>
2. Атаманчук, З.А.; Макогін, З.Я. Глобалізація світових ринків товарів та послуг. URL: <https://r.donnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1667>
3. Безрукова, Н.В., Василенко М.В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки. Електронний журнал «Ефективна економіка». №6. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4153>
4. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі / І. Бураковський. - К. : Основи, 2010. - 242 с.
5. Гаврилюк І. І. Динаміка та тенденції розвитку міжнародної торгівлі в Україні. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-33>
6. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О.Г.Білорус, Д.Г.Лук'яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О.Г.Білорус. – К.: КНЕУ, 2002. – 789 с.
7. Глобальні виміри неопротекціонізму: теорія і практика: монографія / В. Г. Панченко. – К.: Аграр Медіа Груп, 2018, – 618 с.
8. Глобальна економіка: підручник / за ред. Д.Антонюка, І. Бабець, А.Мокія. – Запоріжжя: ФОП Мокшанов В.В., 2017. – 612 с.
9. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ : монографія / [кер. авт. і наук. ред. Т. М. Циганкова]. – К. :КНЕУ, 2013. – 660 с.
10. Довгаль О. А., Довгаль Г. В., Сердюк Г. В. Зовнішня торгівля Китаю в умовах політики зовнішньоекономічної відкритості: чинники та наслідки. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1048>
11. Дон О., Беляєв Є. Вплив торговельної війни між США та Китаєм на розвиток зовнішньої торгівлі в азійському регіоні. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/80/1133.pdf>
12. Дуляба Н. І., Далик В. П. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах глобальної нестабільності. Ефективна економіка. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8358> (дата звернення: 13.11.2023)
13. Дуляба Н.І., Палиса А.Я., Дуляба О.Б. Проблеми розвитку зовнішньої торгівлі України в умовах вітчизняних та світових соціально-економічних викликів. Електронний журнал «Економіка та суспільство». Випуск №56. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-149>
14. Економічні санкції у сучасному світовому господарстві: монографія / О.І.Шнирков, А.С.Філіпенко, Р.О.Заблоцька та ін.; за ред.. О.І.Шниркова. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2019. – 239 с. – С.44-56. http://www.iir.edu.ua/uploads/files/Монографія--санкції_ост.pdf?fbclid=IwAR3x3iQxcrt9zI3outjS2ea3I8XbqproIOfl8H5 VEge FBF7nMKAG_rIXohw

15. Європейська економічна інтеграція: навчальний посібник /С.М. Кваша, О.М. Файчук, О.В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2019. – 282 с.
16. Захарова О.В. Міжнародна економічна статистика: навчальний посібник /О.В. Захарова. - Маріуполь: МДУ, 2014. 148с. Електронний ресурс. - [Режим доступу]: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/441/1/zakharova_mizhnar_ekonom_s_tatystyka.pdf
17. Захарова О.В. Особистості застосування гравітаційних моделей в аналізі міжнародного торговельного співробітництва. Вісник МДУ. Серія: Економіка. 2014. Вип. 8. С. 145-152.
18. Захарова О.В. Особливості оцінки рівня інтеграційної взаємодії країн та регіонів світу. Вісник МДУ. Серія: Економіка. Маріуполь: МДУ, 2015. Вип. 10. С. 95-103.
19. Зварич Р. Індукція торгової війни. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/17197/1/173-174.pdf>
20. Калюжна Н. Детермінанти зовнішньоторговельних конфліктів. Журнал «Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право». 2019. № 2. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/616488.pdf>
21. Козак Ю. Г., Логвінова Н. С., Барановська М. І. та ін. Міжнародна торгівля. 4-те вид. перероб. та доп. Підручник. / За ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С., Барановської М. І. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 512 с.
22. Козик Ю.Г., Міжнародна торгівля / Ю.Г. Козик, Н.С. Логвінова - К: Центр учбової літератури, 2011. – 512 с. 2. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля : підручн. / Ю. Г. Козак. – К. : ЦУЛ, 2015. – 272 с.
23. Копійка В.В., Чугаєв О.А. Політика Європейського Союзу щодо України // Європейський Союз у міжнародних відносинах: навч. посіб. / В.В.Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова та ін.; за ред. В. В. Копійки. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2021. – 560 с. – С.515-559
24. Крамарев Г. В. Аналіз динаміки та структури зовнішньоторговельної діяльності України / Г. В. Крамарев, В. О. Шликова, О. М. Леванда // Бізнес Інформ. – 2019. – № 1. - С. 79-91.
25. Кубатко О. В. Торговельна політика ЄС та Україна : навчальний посібник / О. В. Кубатко, Т. В. Пімоненко. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 143 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/73002/1/Torhoveln_polityka.pdf
26. Лук'яненко І.О. Причини та динаміка торгівельної війни між Китаєм та США. Вісімдесяті економіко-правові дискусії. Тернопіль. 2023. С.13-19.
27. Македон, В., & Лошак, В. Міжнародні торговельні війни та їх вплив на макроекономічні системи країн світу. Підприємництво та інновації, 2024. (30), С.95-101. <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/639/621> (дата звернення: 26.05.2024).
28. Македон, В., & Лошак, В. Міжнародні торговельні війни та їх вплив на макроекономічні системи країн світу. Підприємництво та інновації, 2024. (30), С.95-101. <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/639/621> (дата звернення: 26.05.2024).
29. Мельник Т. М. Тенденції розвитку експорту України в умовах євроінтеграції / 10 Т. М. Мельник, К. С. Пугачевська // Бізнес Інформ. - 2017. - № 10 (477). - С. 66-73.

30. Міжнародна статистика : навчальний посібник / О. С. Корепанов, В. М. Соболев, Т. Г. Чала та ін.; за ред. В. М. Соболева, Т. Г. Чалої. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 444 с. <http://surl.li/mvrcmi>
31. Міжнародна торговельна діяльність: підручник. /В.В. Рокоча, Н.М. Літвін, В.Г. Алькема, К.В. Ковтонюк, Г.П. Оласюк, О.І. Горбачук, Б.М. Одягайло, В.І. Терехов, Дмитрієва Н.О. – К.: ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», 2018. – 698 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/pidruchniki/rokocha_0004.pdf
32. Міценко Н. Г. Теоретико-методологічні аспекти планування виходу підприємства на європейський ринок / Н. Г. Міценко, В. І. Дорош, І. Ю. Семенюк // Підприємництво і торгівля : зб. наук. праць. - 2018. - Вип. 22. – Львів : ЛТЕУ, 2018. - С. 50-54.
33. Мозговий О. Сучасна парадигма функціонування світового фінансового ринку / О. Мозговий, Д. Малащук // Міжнародна економічна політика. – 2016. – № 1 (24). – С. 29-51.
34. Москалик Р. Торговельна політика : Навчальний посібник (електронне видання). – Л: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 61 с.
35. Москалик Р. Торговельна політика : Навчальний посібник (електронне видання). – Л: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 61 <https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Torhovelnna-polityka-navch-posibnyk.pdf>
36. Нечипорук К. О. Угода про асоціацію України та ЄС: процес укладення угоди та його наслідки для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. голов. ред. М. М. Палінчак. Ужгород : Гельветика, 2018. Вип. 22, № Ч.3. С. 5–9.
37. Огляд торговельної політики Європейського Союзу. Сайт міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1ac01a7b-92e7-4598-a787-9a602f972944&title=OgliadTorgovelnnoiPolitikivropeiskogoSoiuzu>
38. Огляд торговельної політики Сполучених Штатів Америки. Сайт міністерства економіки України. <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=537bcb9d-853d-4d7c-bc9a-064d54baed95&title=OgliadTorgovelnnoiPolitikiSpoluchenikhShtativAmeriki>
39. Олейник А.-М.С., Рошко С.М., Аналіз впливу тарифних та нетарифних обмежень на торговельні відносини ЄС та України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск №49. 2023. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/49_2023ua/20.pdf
40. Осіпова Л. Вплив глобалізації на сучасні економічні моделі: нові виклики та можливості. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4590>
41. Осташко Т. Багатополярність світової торгівлі: виклики і «коридор можливостей» для України. URL: https://eip.org.ua/docs/EP_21_4_29_uk.pdf
42. Перелік торговельних конфліктів в рамках СОТ у період з 1995 р. по теперішній час 2019 р.: URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/dispu_settl_1995_2018_e.pdf
43. Процеси економічної дезінтеграції в сучасному світовому господарстві: монографія / О.І. Шнирков, А.С. Філіпенко, Н.В. Резнікова та ін. ; за ред. О.І. Шниркова. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 159 с.
44. Радченко Я.П., Завербний А.С. Особливості торговельних воєн за глобалізаційних умов: проблемні аспекти для України. Менеджмент та

підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку № 1 (11), 2024.
URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2024/sep/35813/240560maketmanagement-254-262.pdf>

45. Рокоча В.В. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В.В. Рокоча, В.Г. Алькема. В.І. Терехов, Б.М. Одягайло [та ін.], за наук. ред. В.В. Рокочої. - К. : Університет економіки та права «КРОК», 2018. - 698 с.

46. Романенко В. А. Зовнішня торгівля України з ЄС: тенденції, проблеми, перспективи / В. А. Романенко, Л. В. Лебедева // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 9. – С. 71-77.

47. Руська Р. В., Іващук О. Т. Навчальний посібник «Методи економіко-статистичних досліджень»: Тернопіль: Тайп, 2014. 190 с. <http://surl.li/hnwblz>

48. Савченко М.В., Цибуляк Д.С., Шемчук А.В. Торговельна війна між США та Китаєм: масштаби та наслідки для світової економіки. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/07/06.23._topic_Marina-V.-Savchenko-Daryna-S.-Tsybuliak-Anastasiia-V.-Shemchuki-76-87.pdf

49. Серпухов М. Ю., Мазоренко О. В. Систематизація інструментів торговельних війн та прихованого протекціонізму. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. - С. 61-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_11_11

50. Сторожчук В. М. Правила походження товарів як інструмент зовнішньоторговельної політики держави / В. М. Сторожчук // Бізнес Інформ. – 2018. – № 1. – С. 65-72.

51. Сучасні теорії і концептуальні основи міжнародних відносин. URL: <http://www.ruthenia.info/txt/drgluck/irteo /9T3.html.>

52. Теоретико-методичні аспекти регулювання міжнародної торгівлі та торговельного підприємництва в умовах глобалізації: монографія / Серпухов М. Ю., за наук. ред. д-ра екон. наук С. В. Князя. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. С 577-587.

53. Технічні бар'єри та санітарні та фітосанітарні заходи в міжнародній торгівлі: види, тенденції розвитку, регулювання: посіб. держ. службовця [Електронний ресурс] / За ред. І. В. Бураковського, К. Кравчука, В. Мовчан. – Режим доступу : www.ier.com.ua/files/publications/Books/Sanitary_measures.pdf

54. Торговельна політика та комерційна дипломатія: тестові й аналітичні завдання : навч.-метод. посібник / укл.: Т.В. Марченко. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 96 с.

55. Торговельні війни сучасності та їх вплив на економічне зростання і розвиток у світі та Україні. / Наук. ред. В.Юрчишин. – Київ: Заповіт, 2019. – 190 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_trade_wars.pdf

56. Чернова, В. В. Вплив світових торговельних війн на економіки США та Китаю. The impact of global trade wars on the economies of the USA and Chinese : кваліфікаційна робота бакалавра. Одеса, 2023. 51 с.

57. Шнирков О. І. Спільна торговельна політика Європейського союзу. Матеріали для лекцій. URL: <https://surl.gd/xgmksc>

58. Щербина С.В. Торговельна політика: конспект лекцій для слухачів спеціальності «Державне управління» / С. В. Щербина. - К. : НАДУ, 2012. - 60 с.

59. Яценко О.М. Ускова Д.С., Міждержавні торговельні суперечки як виявлення політики протекціонізму. Науковий журнал «Економіка і організація управління» Донецького національного університету ім. Василя Стуса. Випуск № 2 (54). 2024. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7763>

60. 50 відтінків самолегітимізації від економічного націоналізму до економічного патріотизму / В. Г. Панченко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2018. – 282 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

61. Офіційний веб-сайт ЮНКТАД (United Nations Conference on Trade and Development). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unctad.org>.

62. Офіційний веб-сайт СОТ (World Trade Organization). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wto.org>.

63. Офіційний веб-сайт World Intellectual Property Organization. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uspto.gov>.

64. World Investment Report. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unctad.org/en/subsites/dite/index.html>

65. World Trade Organization: Intellectual Property Rights. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wto.org/wto/intellec.htm>.

66. Офіційний веб-сайт Мінекономіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/>

67. China: The rise of a trade titan. UNCTAD. URL: <https://unctad.org/news/china-rise-trade-titan>

68. European Union. Trade. - https://europa.eu/european-union/topics/trade_en

69. Financial Times. Financial Times. URL: <https://www.ft.com/content/3451ba03-28fc-4300-8813-af66bb743bf4>

70. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).